

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valurile de cercetare sociologică

RD10

ODD 05 In Depth

(noiembrie 2020)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna noiembrie 2020

A zecea cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD10, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime (“in depth”), a opiniei publice privind celui de-al patrulea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030), și anume ODD 05 „Egalitate de gen”.

Metodologie

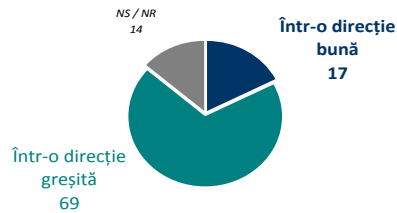
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de 40 de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Identificarea percepției populare generale privind conceptul de egalitate de gen în România;
- Identificarea percepției populare privind importanța conceptului de egalitate între femei și bărbați;
- Identificarea percepției populare privind spațiile sociale unde se manifestă inegalitatea între femei și bărbați;
- Identificarea percepției populare privind cauzele, efectele și stereotipurile legate de inegalitatea între femei și bărbați;
- Identificarea percepției populare privind manifestările explicite/violente legate de inegalitatea între femei și bărbați;
- Identificarea percepției populare privind rolurile de gen;
- Identificarea percepției populare privind perspectivele de evoluție ale inegalităților între femei și bărbați.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

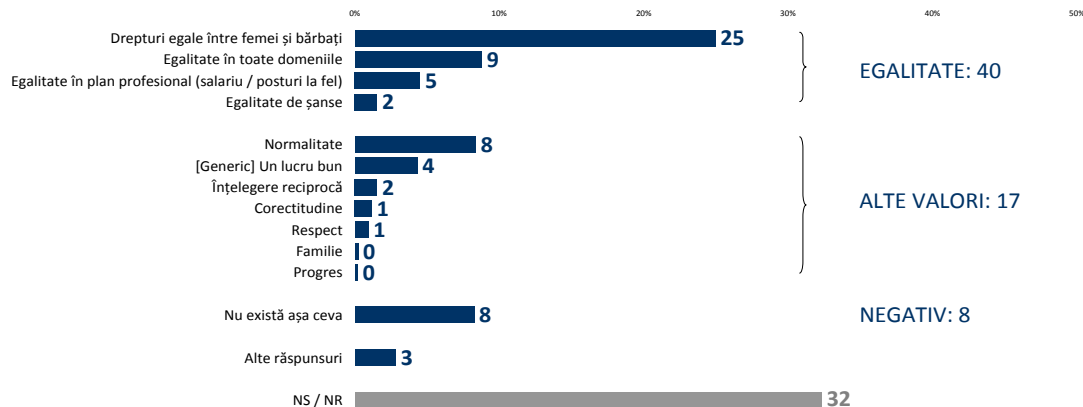
După cum se observă, la momentul efectuării barometrului RD 10 (noiembrie 2020), 69% dintre respondenți considerau că România se îndreaptă într-o direcție greșită, față de numai 17% care considerau că se îndreaptă într-o direcție bună. Comparativ cu luna precedentă (în care procentele au fost 64% pentru „într-o direcție greșită” și 27% pentru „într-o direcție bună”) se constată o înrăutățire a climatului social general, datorată noului val COVID-19 și nesiguranței pe care pandemia o induce cetățenilor.

Să remarcăm, însă, că „pesimiștii” au rămas cam la același procentaj ca luna trecută, iar scăderea procentajului de „optimiști” s-a făcut în creșterea celor care nu știu sau nu răspund la întrebare. Pentru luna decembrie, însă, este probabil că știrile privind progresele mondiale în realizarea unor vaccinuri, indiciile unei scăderi a infectărilor, relatate de mass media, dar și atmosfera sfârșitului de an vor îmbunătăți percepția asupra climatului social general.

2. Percepția generală asupra conceptului egalității de gen în România

Q02. Ce înseamnă pentru Dvs atunci când auziți expresia "egalitatea între femei și bărbați"?

ÎNTREBARE DESCHISĂ. RĂSPUNSURI SPONTANE. CATEGORII IDENTIFICATE PE BAZA ANALIZEI DE CONȚINUT

Cercetarea asupra egalității de gen începe cu o întrebare deschisă: „Ce înseamnă pentru dvs expresia egalitatea între femei și bărbați?” Primul element, șocant, care se remarcă în analiza răspunsurilor, este faptul că cel mai mare procentaj, 32%, este NS/NR. Dacă la acest procent îl adăugăm și pe cel de 8% de răspunsuri negative („nu există așa ceva!”), rezultă că numai 60% dintre respondenți conștientizează ideea că egalitatea dintre femei și bărbați este o problemă a societății, în timp ce 40% consideră, explicit sau implicit, că, în România, egalitatea între femei și bărbați este o *non-problemă*.

Firește, cele 8% răspunsuri negative constituie grupul „antifemiiniștilor categorici”.

Dar asta nu înseamnă că cei 32% dintre români care nu au dat un răspuns explicit la întrebare resping ideea egalității între femei și bărbați, ci că, mai degrabă, consideră această chestiune *lipsită de relevanță pentru viața lor cotidiană*.

În al doilea rând, ar fi o greșeală să considerăm că cei 32% constituie o masă omogenă. Între aceștia, există cu siguranță un grup care, într-adevăr, nu are nicio opinie. Acest grup se regăsește la toate întrebările general-abstracte puse pe un eșantion reprezentativ și variază, de regulă, între 5% și 15%. Restul (estimativ 32-10, adică aproximativ 20%) pot fi: fundamentalisti religioși, persoane singure și/sau alienate, persoane aflate în diferite grade de deprivare sau, dimpotrivă, persoane cu niveluri de venituri și de instruire ridicate, dar cu o gândire cinică. Ceea ce este, însă, cert, este faptul că întreg acest segment (în total, circa o treime dintre cetățeni, ceea

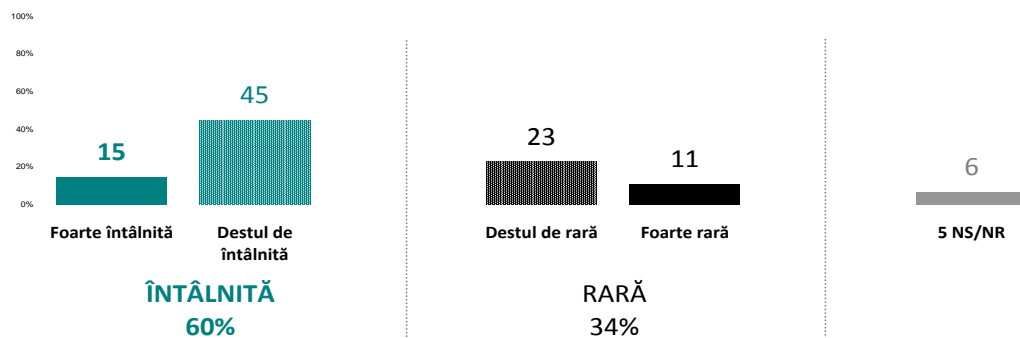
ce este foarte mult!), cel puțin pe termen scurt, este inert vizavi de chestiunea în discuție și nu va rezona la politici de implicare și/sau educație civică.

Precizările de mai sus sunt importante pentru că dezvoltarea unor politici publice de conștientizare trebuie să aibă în vedere o segmentare a acțiunilor și mesajelor pe aceste grupuri.

Dintre cei 60% care au oferit răspunsuri pozitive, se detașează (25%) răspunsul „drepturi egale între femei și bărbați”. Împreună cu celelalte răspunsuri care conțin ideea de egalitate juridică, se ajunge, pentru această valoare, la un procentaj de 40%. Un alt grup de 17% dintre respondenți a oferit variante non-juridice: normalitate, înțelegere, corectitudine, respect etc.

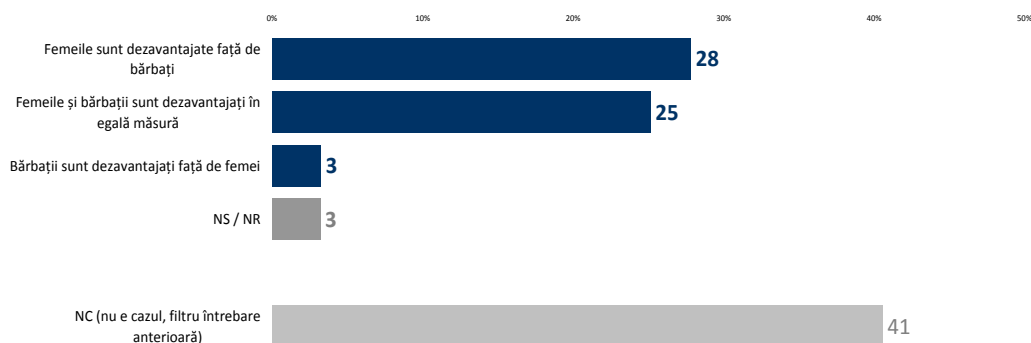
Revenind la cei 40% care au exprimat ideea de egalitate, se remarcă faptul că există două curente de opinie. Cel mai însemnat, pe care îl putem numi „corect juridic”, include drepturile egale, în mod general, drepturile egale în mod specific (salariu/posturi) și egalitatea de șanse. Acest curent totalizează 32% dintre răspunsuri. Al doilea curent, pe care îl putem numi „justițiarist”, adună 9% dintre opțiuni. El pare să-i reprezinte pe adepții „feminismului radical” din România.

Q03. După părerea Dvs, cât de întâlnită considerați că este în prezent inegalitatea dintre femei și bărbați în România: foarte întâlnită, destul de întâlnită, destul de rară sau foarte rară?

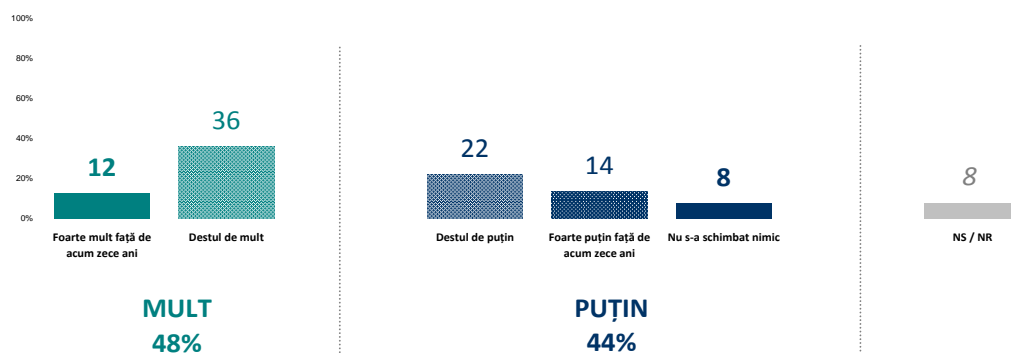
Această întrebare reia, în formă închisă, esența întrebării anterioare. După cum se vede, ideea că există o inegalitate între femei și bărbați în România prevalează aproximativ în aceeași proporție (60% față de 34%).

Q04. DACĂ DA LA QU ANTERIOR (COD 4 SAU 5) În privința inegalității de gen, părerile sunt împărțite. Unii consideră că în România în momentul de față femeile sunt dezavantajate față de bărbați. Alții, din contră, consideră că bărbații sunt dezavantajați față de femei. Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

Această întrebare pune problema percepției discriminării de gen. La întrebare au răspuns doar cei care, la Q03 au susținut că, în România, egalitatea de gen este „foarte” sau „destul de întâlnită”. Surprinzător, dintre aceștia doar 28% (adică mai puțin de jumătate) au optat pentru varianta „femeile sunt dezavantajate față de bărbați”. Un procentaj foarte apropiat (25%) au optat pentru „femeile și bărbații sunt dezavantajați în egală măsură”. Este un fel de-a spune că „o nedreptate îi afectează pe toți membrii societății, dar și societatea în ansamblu”, ceea ce este, la drept vorbind, un sofism. Interpretarea pe care o dăm acestei distribuții este că procentajul de 25% este constituit în special de bărbații instruiți și/sau corecți politic. Procentul celor care declară că bărbații sunt dezavantajați față de femei (3%) este insignifiant.

Q05. Față de acum zece ani, în ce măsură considerați că s-au diminuat inegalitățile dintre femei și bărbați în România?

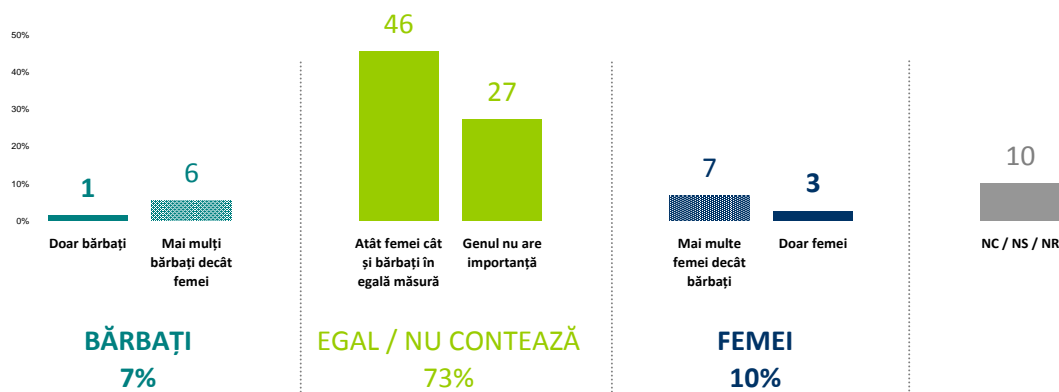
În ceea ce privește dinamica, românii consideră că, față de acum 10 ani, inegalitățile între femei și bărbați s-au diminuat destul de mult (valoare mediană). Dar diferența dintre cei care apreciază aceste schimbări ca semnificative și cei care le nu le

consideră sufuciente este de numai 4%. Din distribuția răspunsurilor, rezultă că percepția subiectivă este ușor pozitivă (mai apropiată de răspunsul „destul de mult”).

Vom discuta, acum, răspunsurile la o întrebare care a fost plasată, din motive metodologice, în secțiunea mediană a chestionarului, dar care are o importanță explicativă principială majoră.

Întrebarea Q22 – „dacă ați avea posibilitatea să vă alegeți colegii de lucru în funcție de genul lor, cum ați prefera să fie?” – evidențiază structura de bază a atitudinii românilor față de egalitatea de gen.

Q22. Dacă ați avea posibilitatea să vă alegeți colegii de lucru în funcție de genul lor, cum ați prefera să fie?

După cum se observă, aproape trei sferturi dintre respondenți consideră că *genul nu contează în relațiile de muncă*. Doar 7% dintre respondenți ar prefera colegi bărbați și 10% dintre respondenți ar prefera colegi femei. În privința acestor ultime două procente, observăm că ele sunt foarte apropiate și relativ mici.

Care este semnificația acestei distribuții?

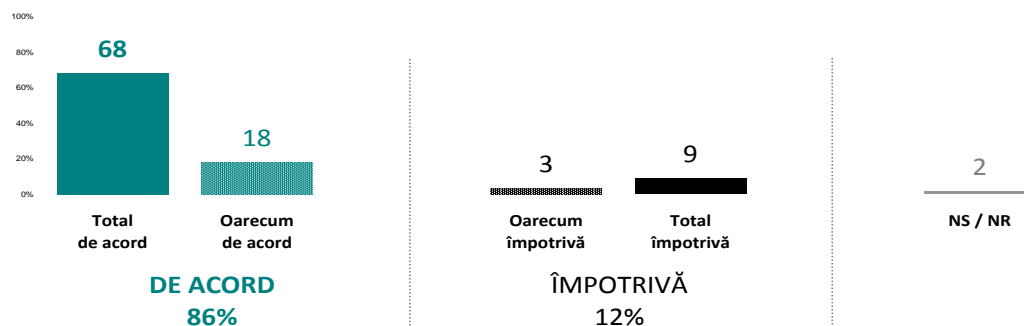
În primul rând, faptul că *nu există un fundamentalism de gen în societatea românească*. Al doilea element important este că *egalitatea este asumată*, cel puțin *ca principiu*, în spațiul cel mai important al societății, adică relațiile de muncă. În fine, al treilea aspect, care este un corolar al celorlalte, este că egalitatea în muncă influențează și modelează relațiile și în celelalte domenii ale vieții sociale. România este, din acest punct de vedere, un stat modern, în care există inegalități firești, discriminări sau agresiuni, dar acestea nu afectează un principiu îmbrățișat, după cum se vede, de trei sferturi dintre cetățenii români.

3. Importanța egalității de gen

Următorul pachet de întrebări sondează opiniile asupra importanței și felului în care este percepută egalitatea.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

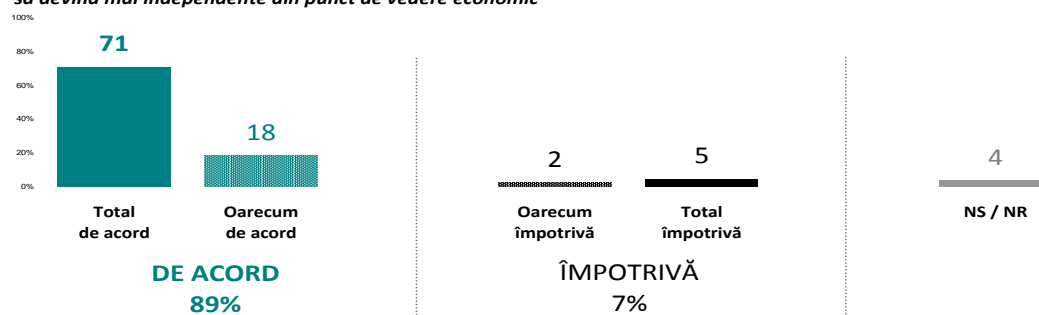
Q06. Femeile și bărbații au drepturi egale

După cum se observă, o majoritate covârșitoare este de acord cu ideea că femeile și bărbații au drepturi egale. Cei 9% care sunt „total împotriva” acestei idei constituie grupul celor pe care i-am putea numi „antifemiști categorici”, un procent similar cu cel de la întrebarea Q 02. Polarizarea răspunsurilor este accentuată, astfel încât putem afirma că, pe termen scurt cel puțin, acest grup este stabil. La întrebarea dacă, pentru societatea românească, 9% este mult sau puțin, răspunsul nu poate fi dat decât prin comparație cu alte țări din zonă și din Uniunea Europeană.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

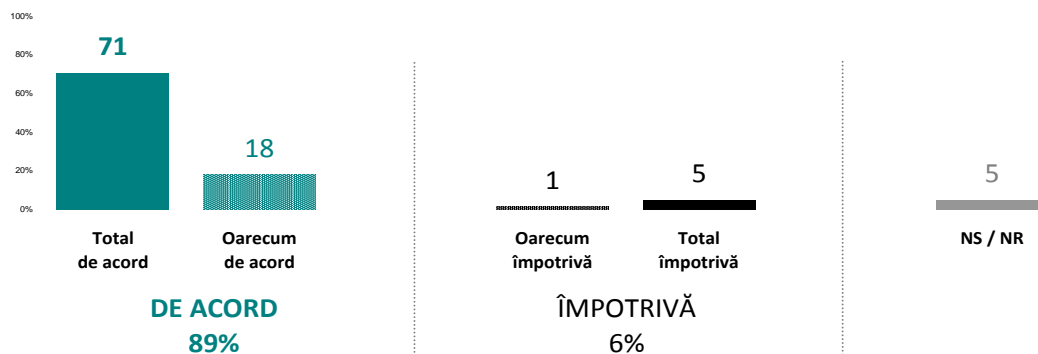
Q07. Egalitatea dintre femei și bărbați va ajuta mai multe femei să devină mai independente din punct de vedere economic

O majoritate încă mai semnificativă (89%) se înregistrează în acordul asupra ideii că egalitatea de gen va ajuta mai multe femei să devină mai independente din punct de vedere economic.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

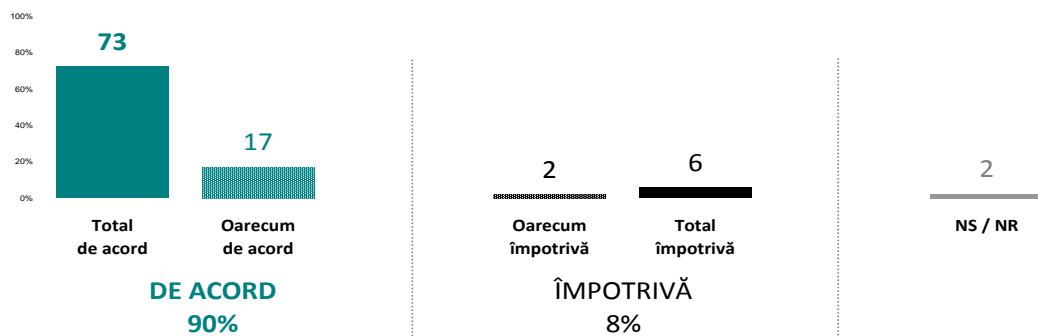
Q08. Egalitatea între femei și bărbați este importantă pentru economie

Deloc surprinzător, același procentaj de „acord” (89%) se înregistrează și față de ideea că egalitatea de gen este importantă pentru economie.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

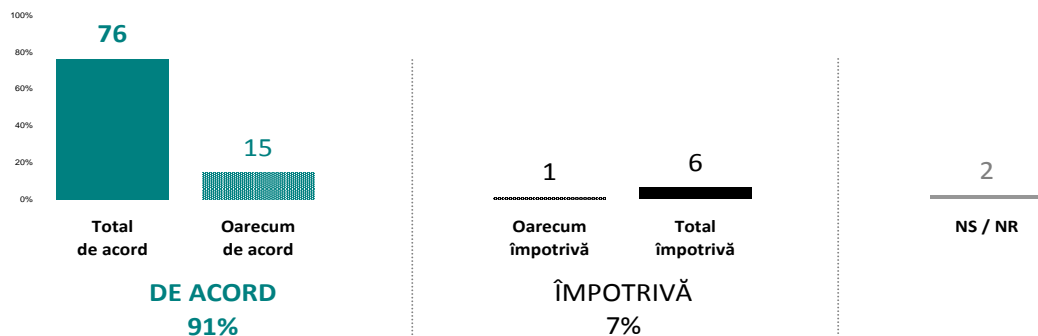
Q09. Egalitatea între femei și bărbați este importantă pentru democrație

Similar, dar cu o importanță civică mai mare, este procentajul de acord (90%) asupra ideii că egalitatea de gen este importantă pentru democrație.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q10. Egalitatea între femei și bărbați este importantă pentru mine personal

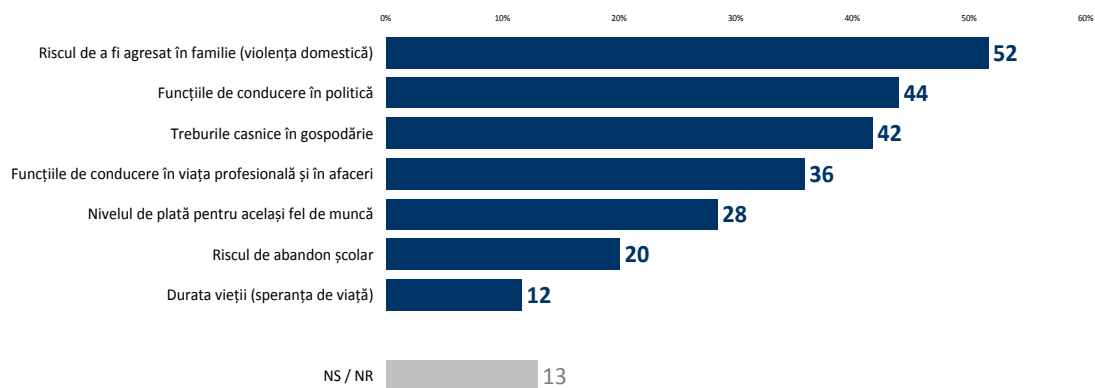
În aceeași tendință se înscrie și procentajul de acord (90%) asupra ideii că egalitatea de gen este importantă pentru respondent.

În evaluarea acestor rezultate, trebuie să avem în vedere că discuțiile asupra egalității de gen ocupă un loc privilegiat pe agenda media și în agenda publică, în general. De asemenea, și, nu în ultimul rând, egalitatea în drepturi între femei și bărbați a fost promovată insistent și în perioada comunistă. Acest context face ca percepțiile să fie structurate profund din punct de vedere istoric: practic, în România de astăzi, nu există nicio categorie de respondenți care să nu fi fost expusă, în spațiul public, în media, în școală și în alte spații ale educației formale, la ideea pozitivă a egalității de gen.

Q11 ... Q13. Dintre următoarele domenii ale vieții din România, alegeți vă rugăm trei domenii în care considerați că inegalitatea de șanse dintre bărbați și femei este cea mai mare?

RĂSPUNSURI MULTIPLE. ÎNTREBARE ÎNCHISĂ. REZULTATE AGREGATE (TOTAL 3 RĂSPUNSURI)

Aceste răspunsuri agregate evidențiază domeniile în care respondenții văd cele mai mari inegalități de gen. Se detașează două spații: *gospodăria* (aflată pe locurile 1 – violență domestică – și 3 – treburi casnice) și *funcțiile de conducere* (locul 2 – politică și locul 4 – viața profesională). Chestiunile de principiu (nivelul de plată pentru aceeași muncă, riscul de abandon școlar sau speranța de viață) sunt răspunsuri cu mult mai puține opțiuni. Societatea românească judecă pragmatic și direct, cauzalitățile mai subtile fiind percepute în mai mică măsură.

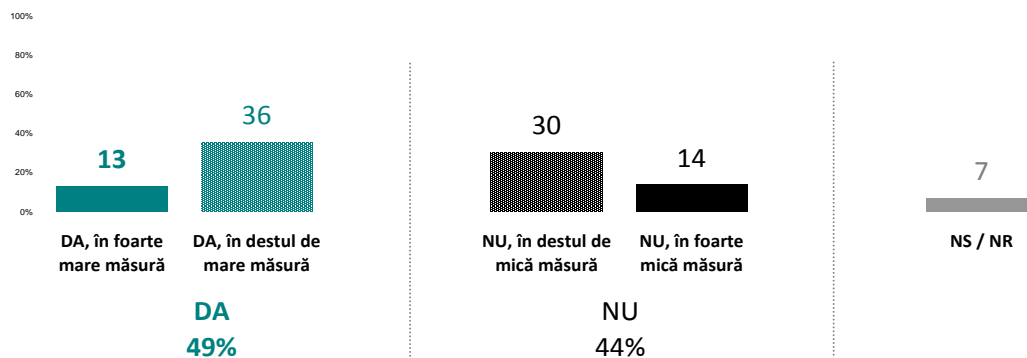
4. Egalitatea de gen în diferite domenii și situații

Pachetul de întrebări Q14-Q17 sondează percepțiile privitoare la domeniile în care se manifestă inegalitatea între femei și bărbați. Întrebările sunt puse, din

rațiuni metodologice, în formă pozitivă, adică răspunsurile „da” se referă la **existența egalității** între femei și bărbați.

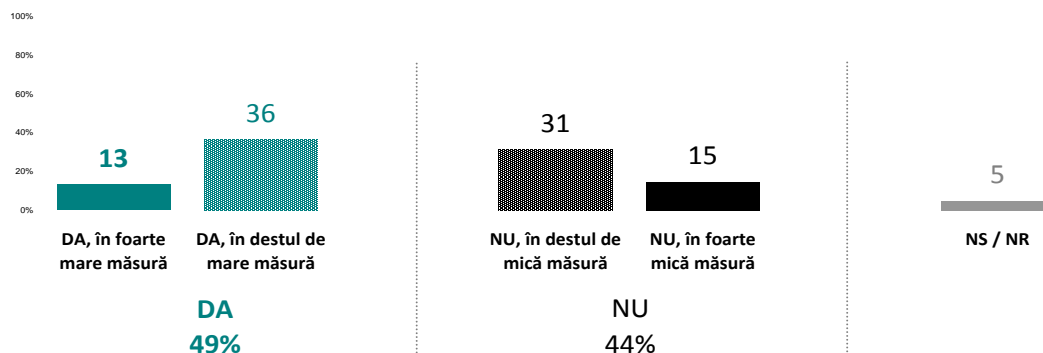
Considerați că în România în momentul de față există sau nu egalitate de gen între femei și bărbați în următoarele domenii?

Q14. La locul de muncă

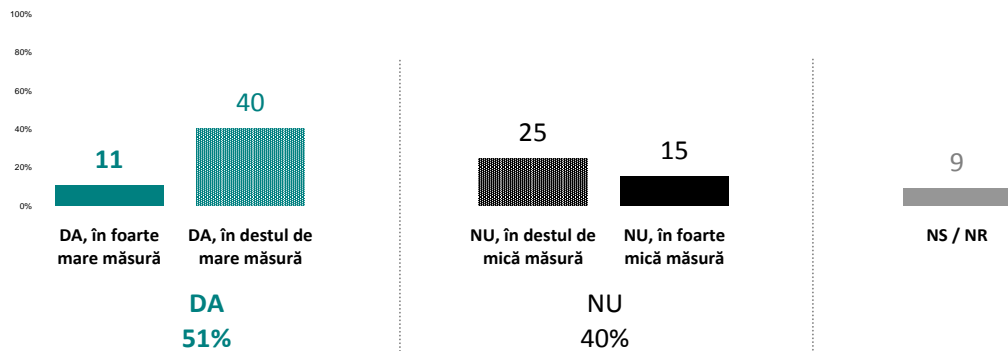
Considerați că în România în momentul de față există sau nu egalitate de gen între femei și bărbați în următoarele domenii?

Q15. În familie și gospodărie

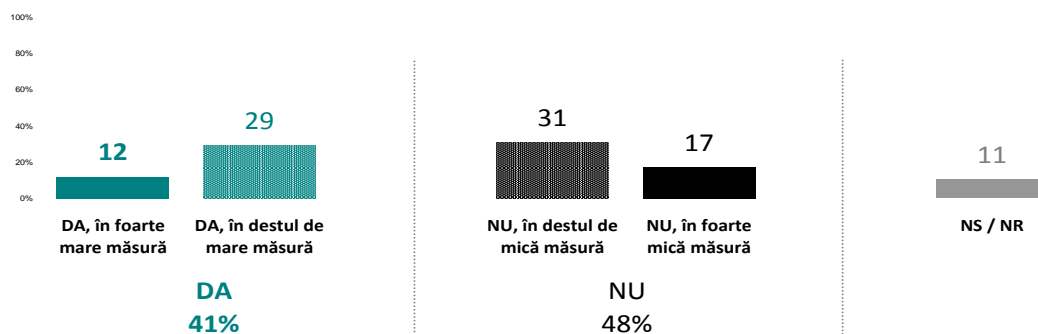
Considerați că în România în momentul de față există sau nu egalitate de gen între femei și bărbați în următoarele domenii?

Q16. În viața profesională și în mediul de afaceri

Considerați că în România în momentul de față există sau nu egalitate de gen între femei și bărbați în următoarele domenii?

Q17. În politică

Pe ansamblu, ușor surprinzător, prevalează răspunsurile afirmative. Românii consideră că există egalitate de gen între femei și bărbați în viața profesională și în mediul de afaceri (stoc pozitiv de 9 puncte procentuale), la locul de muncă (+5), în familie și gospodărie (+5). Singurul domeniu în care percepția este negativă este politica (-7). La toate cele patru întrebări, distribuția răspunsurilor este de tip gaussian, iar procentajul NS/NR este relativ mic. Dacă facem media răspunsurilor pozitive și negative pe toate cele patru întrebări, ajungem la valorile 47,5% pentru răspunsurile „da” și 44% pentru „nu”, ceea ce înseamnă un stoc pozitiv de 3,5 puncte procentuale.

După cum se vede, percepția generală este că, pe ansamblu, în societatea românească egalitatea între femei și bărbați prevalează în principalele domenii ale vieții sociale.

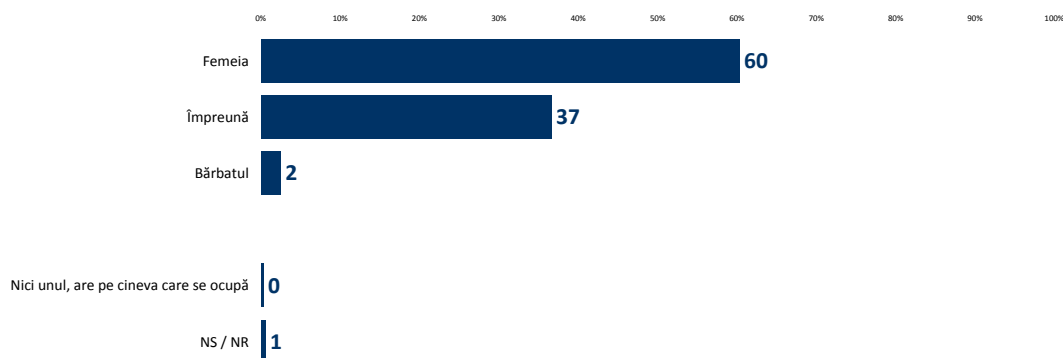
Să comparăm acest rezultat cu cel de la întrebarea Q03 (inegalitatea dintre bărbați și femei în România este percepută ca „întâlnită” de 60% dintre respondenți și, respectiv, „rară” de 34% dintre respondenți). Contradicția nu este atât de flagrantă pe cât ar părea. Din aceste rezultate tragem concluzia că percepția este aceea că, *în general*, există o egalitate de gen, dar, în același timp, se întâlnesc frecvent *cazuri particulare* de manifestare a inegalității.

Pe aceeași linie, răspunsurile la Q11-Q13 indică spațiul *gospodăriei* și pe cel al *conducerii* ca favorizante pentru manifestarea inegalităților. Răspunsurile la Q15 arată că inegalitățile în gospodărie nu sunt, totuși dominante, iar

răspunsurile la Q17 arată că inegalitățile în politică, deși prevalează, nu sunt covârșitoare.

Interpretarea pe care o dăm este că românii evită generalizarea aspectelor negative, concrete și preferă aspectul pozitiv al unui cadru general formal. Cu alte cuvinte, ceea ce e bine e meritul tuturor, iar ceea ce rău e din vina unor cazuri particulare. Acest fenomen, din păcate, se manifestă și în alte domenii în care este vorba de atitudini civice.

Q18. În România în ziua de azi, cine considerați că face de obicei marea parte a treburilor în casă?

Răspunsurile la întrebarea Q18 pun în evidență acest tip de contradicție, vizavi de Q15. În timp ce, la Q15, 49% dintre respondenți consideră că în familie și gospodărie există egalitate de gen, la întrebarea Q18, 60% dintre respondenți consideră că femeia face cea mai mare parte a treburilor casnice. Interesant este că, dintre răspunsurile la această întrebare, 37% indică varianta „împreună” și doar 2% indică „bărbatul”. După cum rezultă și din întrebările referitoare la rolurile de gen, *poziția tradițională a femeii, de responsabilă cu treburile casnice, nu este percepută în categoria inegalității.*

5. Cauze, efecte și stereotipuri funcționale

Pachetul de întrebări Q19-Q29 (mai puțin Q22, pe care am tratat-o separat, mai sus) sondează percepțiile legate de cauzele, efectele și stereotipurile vizavi de egalitatea de gen.

Să spunem de la început că limitele între cele trei categorii nu sunt nete. Stereotipurile iau naștere prin generalizarea și/sau distorsionarea unor legături cauzale, astfel încât actul de percepție poate fi interpretat uneori ca vizavi de o cauză (obiectivă), alteori ca vizavi de un stereotip, sau chiar de un efect (real).

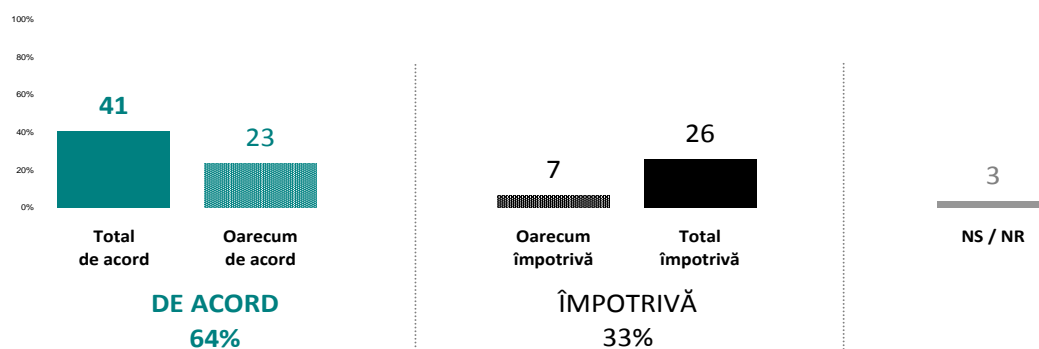
Să mai notăm faptul că, în domeniul egalității între bărbați și femei, putem distinge între două categorii de stereotipuri:

1. Stereotipurile construite în timp, într-un context cultural-istoric specific, care structurează *rolurile de gen* dintr-o societate și
2. Stereotipurile funcționale, construite în perioada modernă și contemporană, și care vizează cu precădere practici care nu sunt legate de viața de familie sau de structurile ierarhice ale puterii.

Pachetul de întrebări Q19-Q29, tratează stereotipurile funcționale, cele cultural-istorice fiind chestionate în alt pachet de întrebări.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q19. În general, viața de familie are de suferit când mama are un serviciu cu normă întreagă

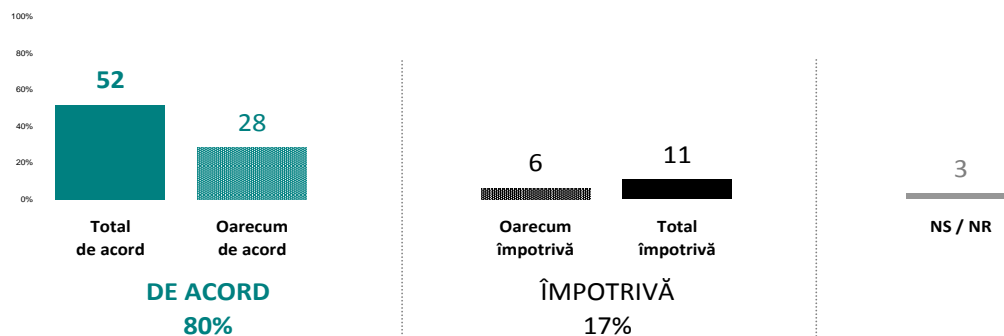

Răspunsurile la această întrebare se încadrează în tiparul 2/3 versus 1/3, cu o dispersie pronunțată, și indică, probabil, percepția cea mai „obiectivă”, întrucât „viața de familie” este cunoscută, practic, de toată lumea. Este surprinzător, totuși, că 26% dintre respondenți sunt total împotriva ideii că viața de familie

are de suferit când mama are un serviciu cu normă întreagă. Acest grup de respondenți poate fi caracterizat ca „modern-progresist” și are, foarte probabil, o viziune nu doar „modernă”, ci, mai ales, „anti-tradițională” asupra vieții de familie. Mai explicit, prin „modern” înțelegem integrarea în viața cotidiană a tuturor facilităților societății contemporane (creșă, grădiniță, after school, supraveghere electronică, facilități electrocasnice, servicii de parentig etc.). „Anti-tradițional” adaugă la asimilarea modernității și o atitudine de tip wishful thinking, o dorință explicită, conștientă, de a schimba un mod de viață caracteristic generațiilor trecute.

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q20. În general, bărbații sunt mai puțin dispuși decât femeile în efectuarea sarcinilor casnice

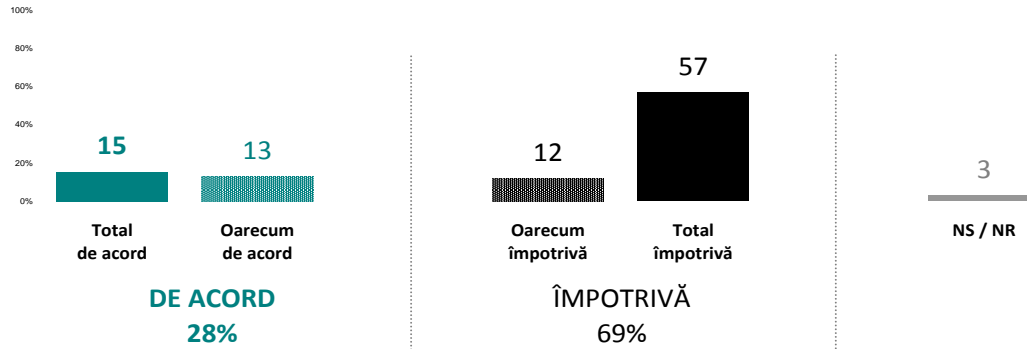
După cum se observă, 80% dintre respondenți sunt de acord cu ideea că bărbații sunt mai puțin dispuși să efectueze sarcini casnice. Aici vorbim mai degrabă despre o cauză (subiectivă, firește) a inegalității dintre bărbați și femei.

Este interesant că există și o împotrivire categorică (11%) față de afirmația testată. Acest grup pare a se suprapune cu „femiștii radicali”.

Q21 (stereotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q21. Un bărbat trebuie să pună cariera sa mai presus decât a soției

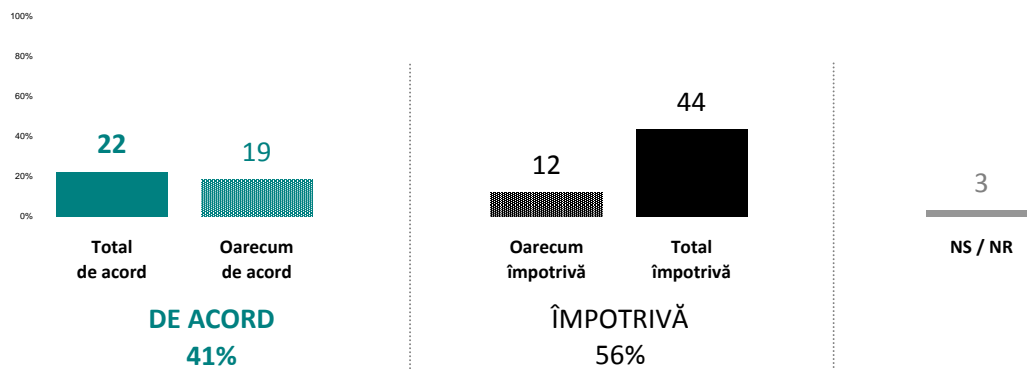

La această întrebare, doar 28% dintre răspunsuri susțin ideea că un bărbat trebuie să pună cariera sa mai presus decât a soției, față de 69% împotriva, (de subliniat că 57% sunt „total împotriva”).

Q23 (stereotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q23. O femeie trebuie să renunțe la carieră pentru creșterea copilului

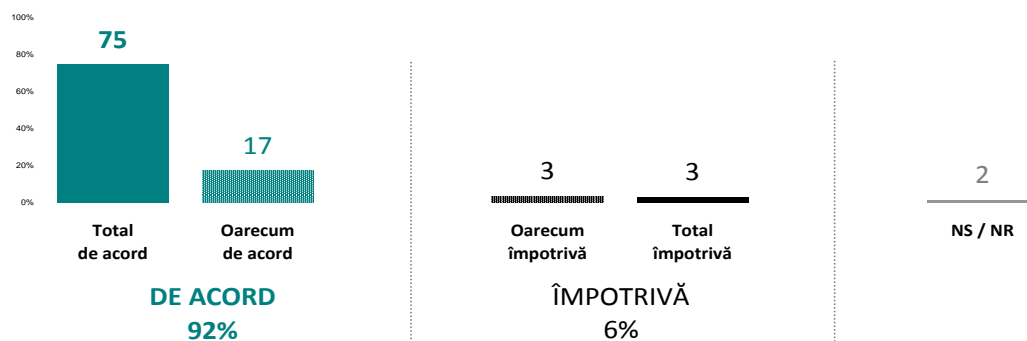

Se observă o atitudine consistentă împotriva ideii că o femeie trebuie să renunțe la carieră pentru creșterea copilului (stoc negativ -15 puncte procentuale).

Q24 (stereotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q24. Este firesc pentru o femeie să aibă propria sursă de venit

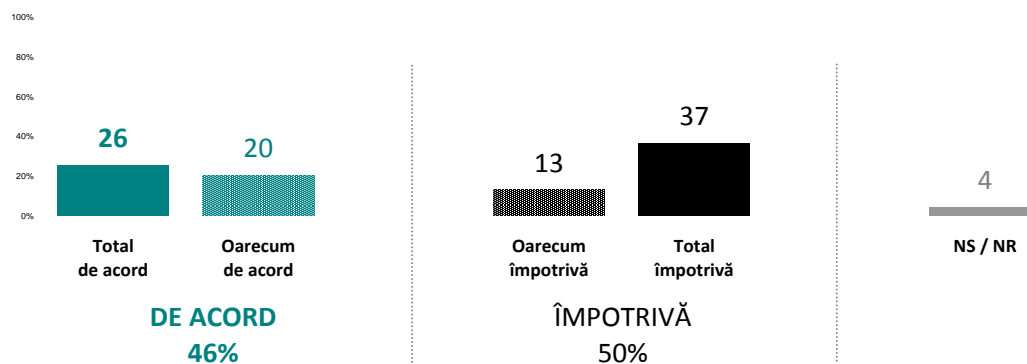

În mod covârșitor, 92% dintre răspunsuri socotesc că este firesc ca o femeie să aibă propria sursă de venit.

Q25 (stereotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q25. Femeile sunt mai puțin dispuse comparativ cu bărbații să își construiască o carieră

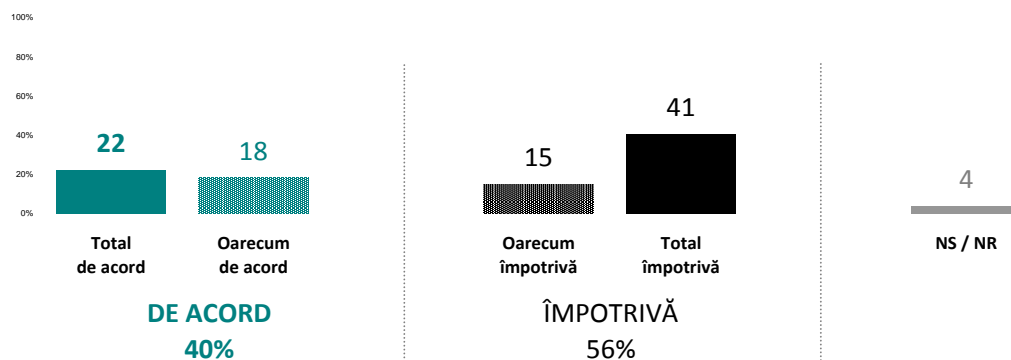

La această întrebare se observă o ușoară prevalență a răspunsurilor împotriva (stoc negativ -4) dar dispersia este mare, ceea ce înseamnă că stereotipul este important.

Q26

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q26. Femeile sunt mai puțin interesate decât bărbații să dețină funcții de conducere

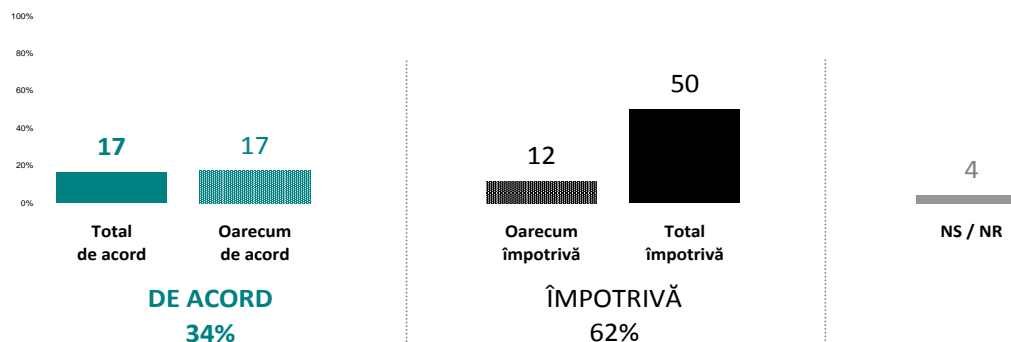

În mod similar cu întrebarea precedentă, se observă o prevalență a răspunsurilor „împotriva” (stoc negativ -6) dar, la fel, având în vedere dispersia, stereotipul este important.

Q27 (stererotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q27. Femeile au mai puțină voință să lupte pentru a face o carieră pentru ele

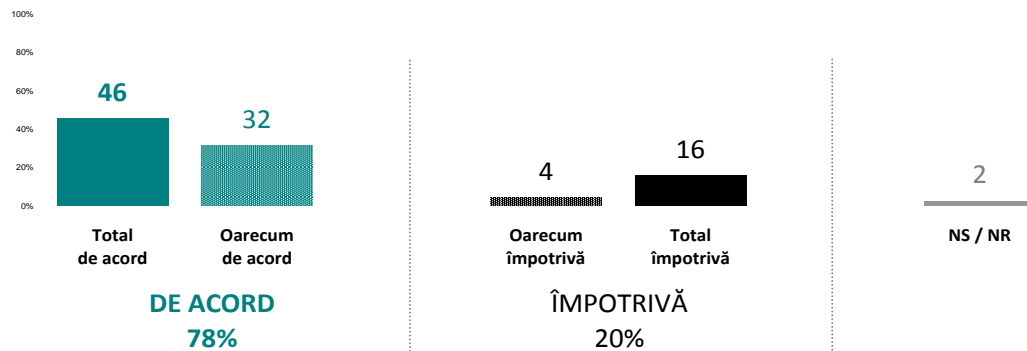
Întrebarea reia ideea de la Q26, dar înlocuiește „interesul” pentru o carieră cu „voința de a lupta” pentru o carieră. Se observă că, în acest caz, ponderea răspunsurilor „împotriva” crește, ajungându-se la un stoc negativ de -28 de puncte procentuale. Este interesant de observat că, din comparația răspunsurilor ultimelor două întrebări, rezultă că percepția generală este aceea că femeile ar avea voința de a lupta pentru o carieră, dar nu sunt interesate în cel mai înalt grad. Această nuanță induce ea însăși un alt

stereotip, acela că femeile ar fi mai interesate de funcții de execuție decât de funcții de conducere.

Q28 (efect)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q28. Femeile au mai puțină libertate din cauza obligațiilor lor de familie

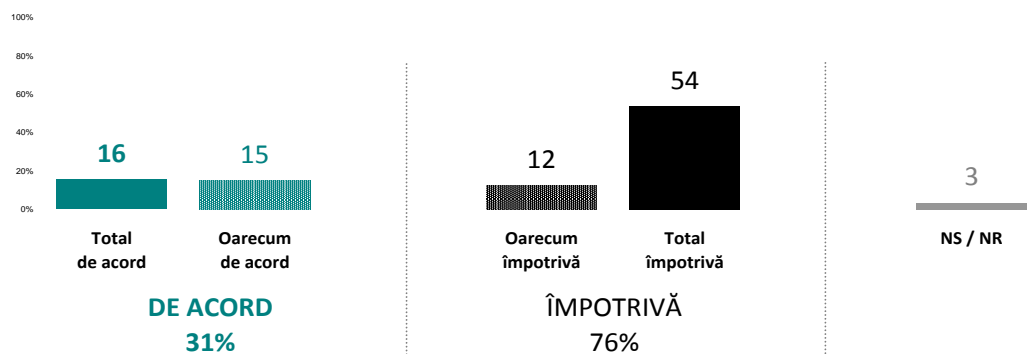

Din răspunsurile la această întrebare constatăm că există o percepție clară a faptului că obligațiile de familie îngrădesc libertatea femeilor (stoc pozitiv +58). Din comparația cu răspunsurile la Q19, unde 64% dintre respondenți admiteau că viața de familie are de suferit când soția are serviciu cu normă întreagă, se revelează faptul că viața de familie însăși constituie pentru femei un handicap față de bărbați.

Q29 (stereotip)

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q29. Femeile nu au întotdeauna calitățile și abilitățile necesare pentru a ocupa funcții de conducere

Și la această întrebare se observă o prevalență clară a răspunsurilor împotriva (stoc negativ -45). Totuși, este foarte probabil ca mare parte dintre cei chestionați să nu fi sesizat importanța adverbului „întotdeauna” din întrebare.

În Occident, modernitatea industrială clasică (1850-1950) a consacrat o serie de stereotipuri de gen pe care le numim „funcționale”. Femeile erau descurajate să lucreze în întreprinderi, iar dacă lucrau erau limitate la munci de execuție prost plătite, munci care nu ofereau nici libertate economică și nici posibilități de ascensiune socială. Pentru femei, ideea de „carieră” era legată aproape exclusiv de activități caritabile. Femeile trebuiau să se sacrifice în favoarea carierei soților și a creșterii copiilor. Să remarcăm că această condiție a femeii a fost, în raport cu condiția bărbatului, mai proastă decât în societatea agrară anterioară.

În România, modernitatea industrială a fost implementată târziu, de regimul comunist, care, însă, a respins, pe motive ideologice, stereotipurile de mai sus. Astăzi, în România, coexistă o societate ante-industrială, predominant rurală, îmbătrânită, în care rolurile bărbaților și femeilor sunt complementare, și o societate post-industrială, urbană, în care distincțiile de gen se estompează rapid, atât în spațiul muncii, cât și în cel al *loisir*-ului.

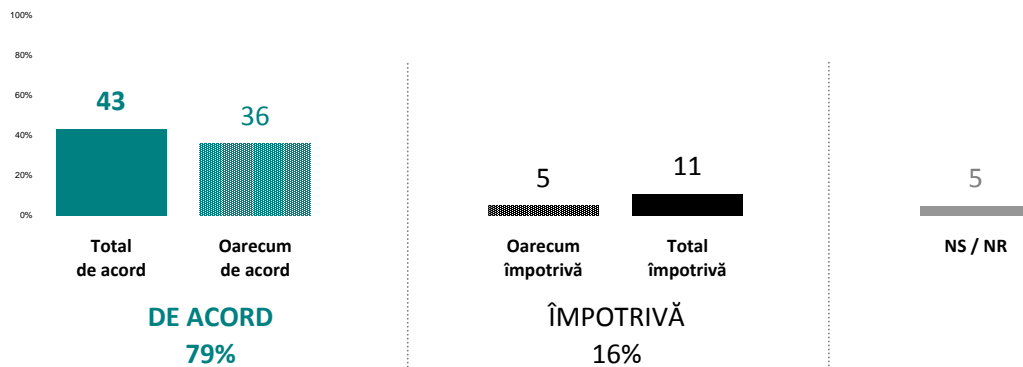
Nu este, deci, surprinzător să constatăm că, pe ansamblu, respondenții resping stereotipurile funcționale ale societății de tip industrial.

6. Roluri de gen

Acest pachet de întrebări se referă la o categorie distinctă de stereotipuri, și anume rolurile de gen. Spre deosebire de stereotipurile puse în discuție în pachetul de întrebări Q23-Q29, percepțiile asupra rolurilor de gen sunt categoric conservatoare, „acordul” cu stereotipurile prevalând categoric asupra „dezacordului”.

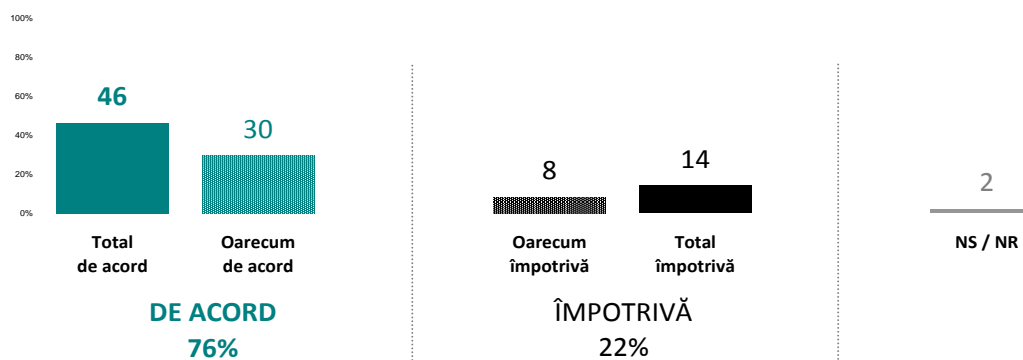
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q35. Femeile sunt mai predispuse decât bărbații să ia decizii pe baza emoțiilor

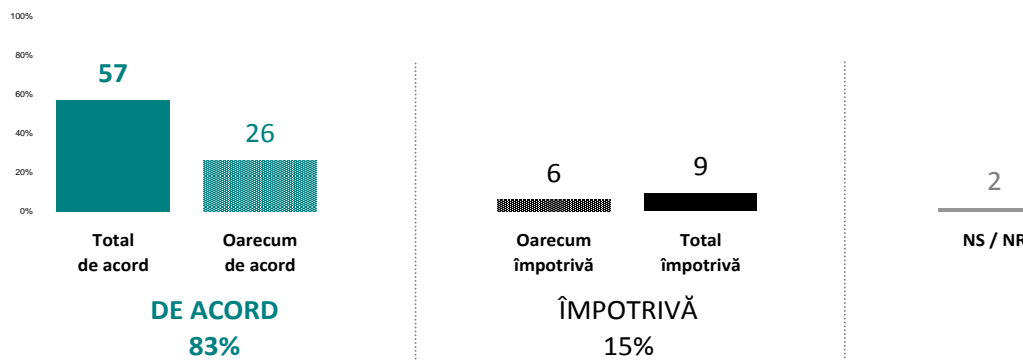
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q36. Cel mai important rol pentru un bărbat este să câștige bani

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q37. Cel mai important rol pentru o femeie este să aibă grijă de casă și de familie

Astfel, în diagramele de mai sus, se observă că 79% dintre respondenți sunt de acord cu ideea că „femeile sunt mai predispuse decât bărbații să ia decizii pe baza emoțiilor”, față de 16% împotrivă; 76% dintre respondenți sunt de acord cu ideea că „cel mai important rol pentru un bărbat este să câștige

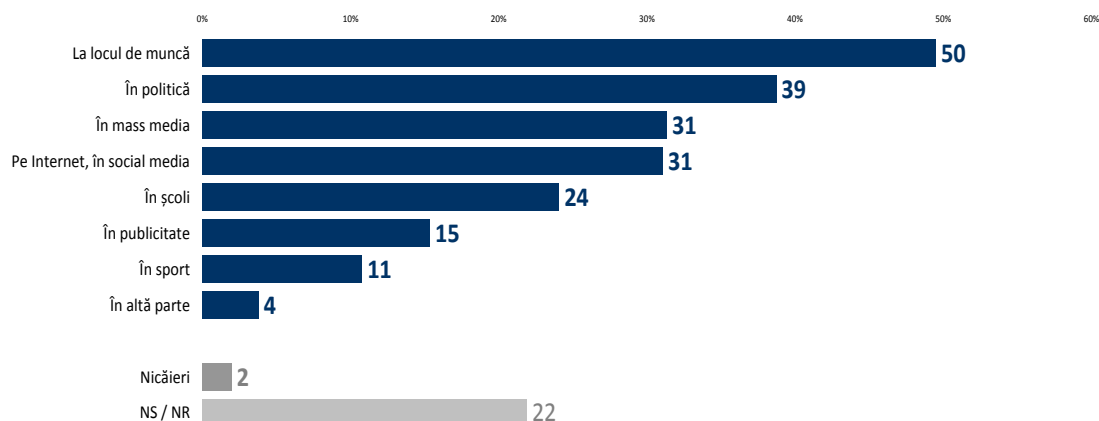
bani”, față de 22% împotriva. Și, mai ales, 83% dintre cei chestionați sunt de acord că cel mai important rol pentru o femeie este să aibă grijă de casă și familie, față de numai 15% împotriva.

Este foarte interesant de subliniat că rolurile de gen sunt stereotipuri conservatoare, venite dintr-o foarte lungă istorie culturală. Raportarea românilor de astăzi la aceste stereotipuri, după cum se vede, este covârșitor pozitivă. Acest conservatorism vizavi de o reprezentare cultural-istorică contrastează profund cu respingerea stereotipurilor moderne (legate de independența economică, carieră, sau funcții de conducere).

Acest contrast pune în lumină o trăsătură schizoidă a societății românești contemporane. Pe de-o parte, respondenții sunt profund atașați de imaginea familiei tradiționale, în care bărbatul trebuie să aducă bani în casă, iar femeia să aibă grijă de gospodărie și familie, iar pe de altă parte, se observă o înțelegere foarte modernă a necesității ca femeile să fie eliberate de constrângeri, să-și poată construi o carieră, să aibă independență economică, și să acceadă, firesc, la funcții de conducere. Din această discrepanță, *entitatea cea mai afectată este familia*, pentru că reprezentarea tradițională a acesteia este irealizabilă în condițiile modernității, iar modernitatea nu oferă o construcție alternativă. În România, după 1990, sunt evidente scăderea nupțialității, a natalității și creșterea divorțialității. Totuși, pentru rigoare științifică, ar trebui efectuată o cercetare care să stabilească corelații statistice între indicatorii subiectivi și cei obiectivi. O asemenea cercetare este indispensabilă în perspectiva conceperii unor politici publice de dezvoltare durabilă în demografie.

Q38 ... Q40. Ideile preconcepute privind imaginea și rolul femeilor și bărbaților, sau stereotipurile de gen, cum mai sunt denumite, pot fi cauza multor inegalități. După părerea Dvs., care considerați că sunt principalele trei domenii dintre următoarele unde sunt cele mai răspândite stereotipurile de gen în România azi?

RĂSPUNSURI MULTIPLE. ÎNTREBARE ÎNCHISĂ. REZULTATE AGREGATE (TOTAL 3 RĂSPUNSURI)

Avem o întrebare închisă cu răspunsuri multiple, dintre care respondenții au optat pentru trei variante, iar răspunsurile au fost agregate. După cum se observă, principalele domenii indicate ca spații unde sunt răspândite stereotipurile de gen sunt, în ordine: locul de muncă, politica și, la egalitate, mass-media și social-media. Dacă ne gândim, însă, că mass-media și social-media sunt, împreună, echivalentul modern al pieței publice (în sensul de dezbateri non-formală în spațiul public), obținem următoarea ierarhie:

- Opinia publică / spațiul public (61%)
- Locul de muncă (50%)
- Politică (39%)

Urmează, în proporții mai mici, școala, publicitatea, sportul și altele.

Această distribuție este „normală” în sensul că ea se plasează în continuarea constructului cultural-istoric. Stereotipurile de gen sunt cel mai adânc ancorate în limbă și obiceiuri și se reflectă, prin urmare, cel mai ușor în mass-media și social media.

În ceea ce privește stereotipurile de gen la locul de muncă, ele includ cel puțin trei aspecte.

- Primul (care, probabil, are ponderea cea mai mare) este legat de meseria sau activități „masculine” și, respectiv, „feminine”. Acest aspect

are, însă, și o componentă obiectivă, în sensul că multe meserii țin de datele fizice, în medie, diferite, ale bărbaților și femeilor.

- Al doilea aspect este legat de salarizare. Deși, în România, principiul „retribuție egală pentru muncă egală” este aplicat mai consecvent decât în alte țări, chiar mai dezvoltate economic, persistă, totuși, o discriminare semnificativă.
- În fine, al treilea aspect este legat de hărțuirea sexuală și psihologică la locul de muncă.

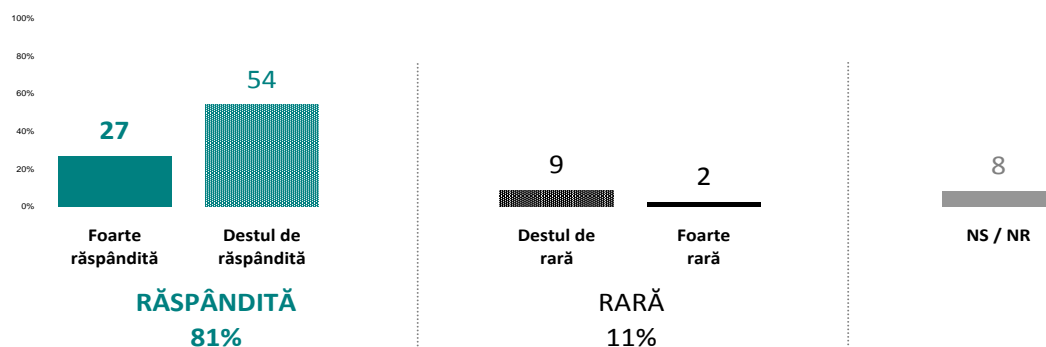
În ce privește politica, aici putem presupune că percepția publică vizează tot un model cultural-istoric. Ar fi interesant de studiat dacă această percepție s-a modificat în ultimii 30 de ani.

7. Violențe, constrângeri și discriminări directe

În acest pachet de întrebări se sondează percepțiile referitoare la violențe, constrângeri și discriminări la adresa femeilor. În general, percepțiile sunt similare, în sensul că majoritatea covârșitoare a respondenților consideră ca „răspândite” sau „foarte răspândite” aceste forme de agresiune.

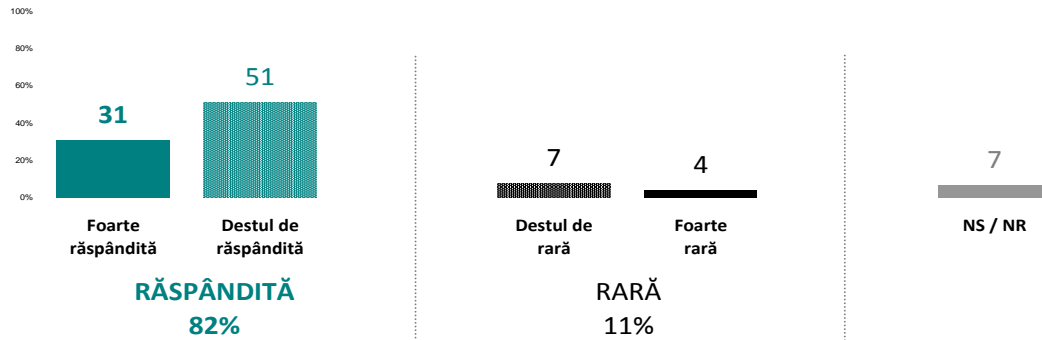
Cât de răspândite considerați că sunt în România azi următoarele forme de violență împotriva femeilor?

Q30. Violența sexuală (inclusiv violul, agresiunea sexuală și hărțuirea)

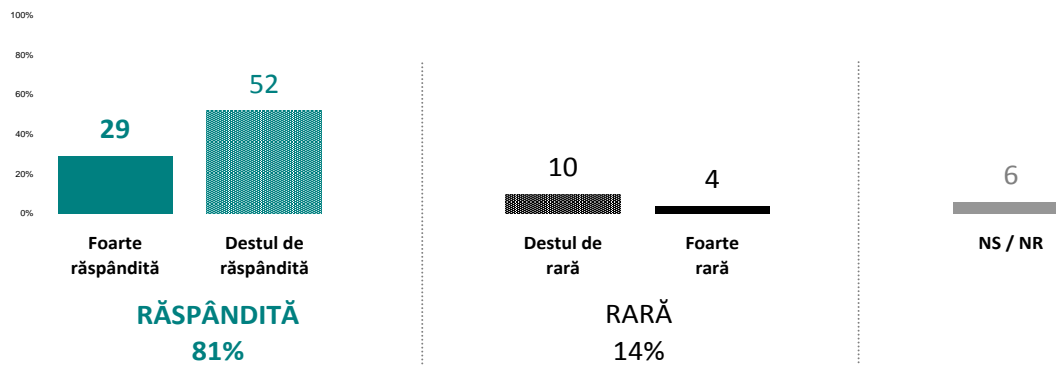
Cât de răspândite considerați că sunt în România azi următoarele forme de violență împotriva femeilor?

Q31. Vătămarea emoțională sau psihologică (inclusiv bullying-ul în școli)

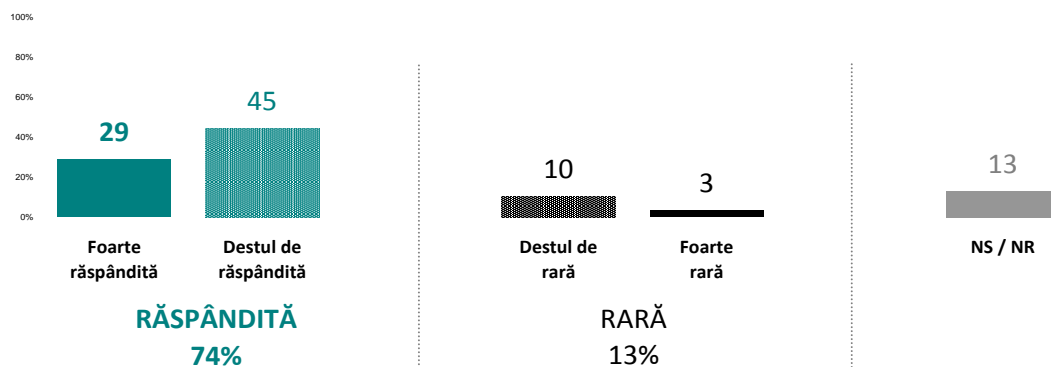
Cât de răspândite considerați că sunt în România azi următoarele forme de violență împotriva femeilor?

Q32. Violența în relațiile apropiate (parteneri sau familie etc.) sau violența domestică

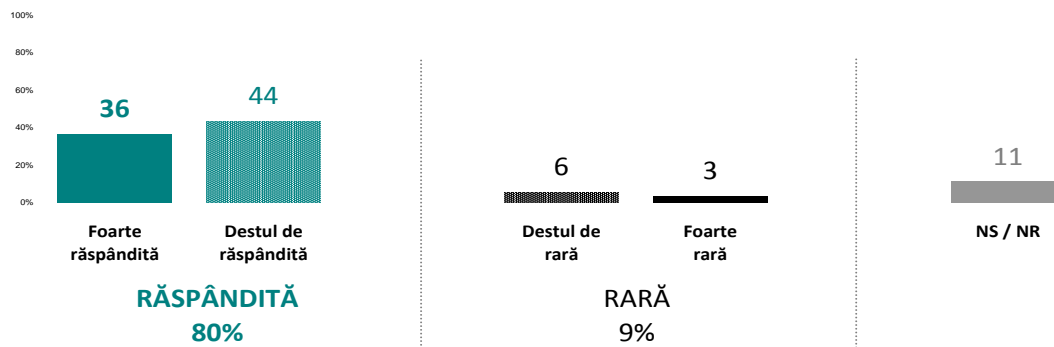
Cât de răspândite considerați că sunt în România azi următoarele forme de violență împotriva femeilor?

Q33. Hărțuirea și urmărirea prin utilizarea unor tehnologii noi (de ex. internetul)

Cât de răspândite considerați că sunt în România azi următoarele forme de violență împotriva femeilor?

Q34. Traficul de ființe umane

Cea mai puțin răspândită formă de violență este considerată cea de hărțuire și urmărire prin utilizarea noilor tehnologii (internet). La această întrebare, 74% dintre respondenți consideră că este o formă de violență „răspândită” față de 13% care consideră că este „rară”. Totodată, la această întrebare se înregistrează și procentajul cel mai ridicat de non-răspunsuri (13%). Firește, această percepție este influențată de relativa noutate a mediului on line.

În celelalte cazuri (violență sexuală, violență domestică, violență emoțională sau psihologică și trafic de ființe umane) peste 80% dintre respondenți afirmă că sunt forme de violență „răspândite” sau „foarte răspândite”. Evident, procentajele celor care consideră că sunt „rare” sunt relativ mici.

Opinia dominantă evidențiată de acest pachet de întrebări nu este surprinzătoare. Ea este, însă, foarte probabil, amplificată față de datele statistice. Desigur, un factor important este, în ultimele decenii, mass-media, care difuzează cu predilecție știri violente, care au o audiență foarte ridicată. Pe de altă parte, trebuie luat în considerare faptul că modelul cultural românesc nu favorizează trecerea oficială în spațiul public a tensiunilor din familie și/sau din comunitățile mici, tensiuni din care decurg foarte multe dintre agresiunile asupra femeilor.

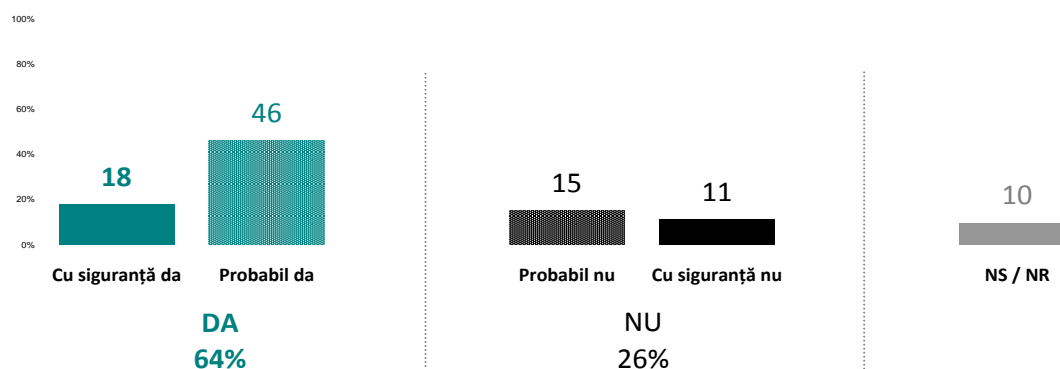
În concluzie, credem că, pentru edificarea unor politici publice, este mai prudent să fie luată în calcul marja superioară a violenței, așa cum rezultă ea din răspunsurile de mai sus.

8. Perspective

În acest ultim pachet de întrebări sunt sondate părerile referitoare la perspectiva egalității de gen în România, peste 10 ani.

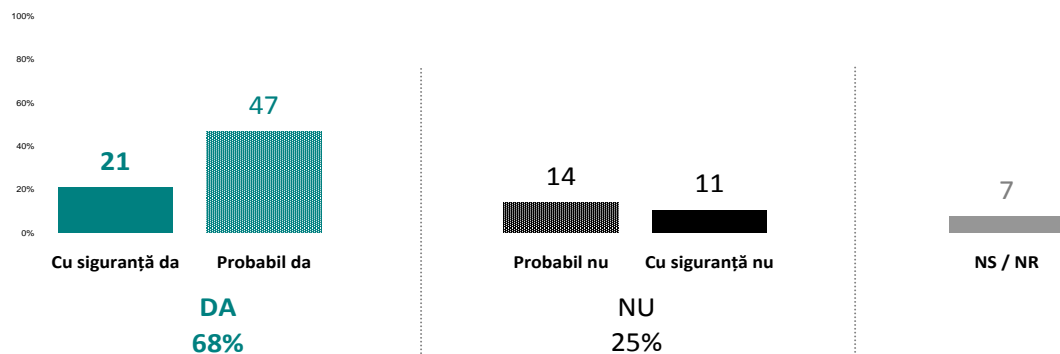
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații privind cum va fi România peste 10 ani, în 2030, din punct de vedere al egalității între femei și bărbați?

Q41. Bărbații și femeile vor avea venit egal pentru același fel de muncă

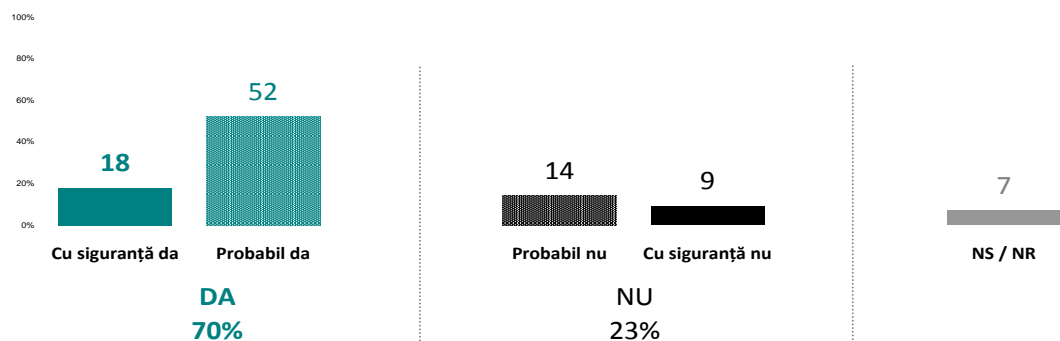
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații privind cum va fi România peste 10 ani, în 2030, din punct de vedere al egalității între femei și bărbați?

Q42. Treburile casnice vor fi împărțite în mod egal în mai multe gospodării

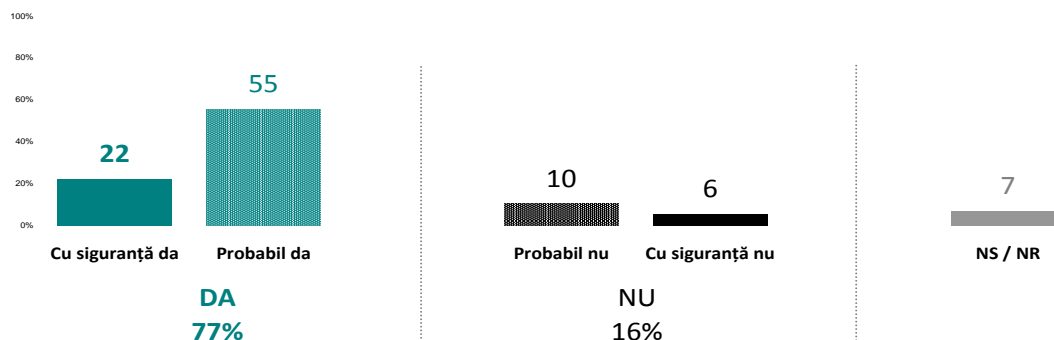
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații privind cum va fi România peste 10 ani, în 2030, din punct de vedere al egalității între femei și bărbați?

Q43. Vor exista mai multe femei în funcții de conducere în politică

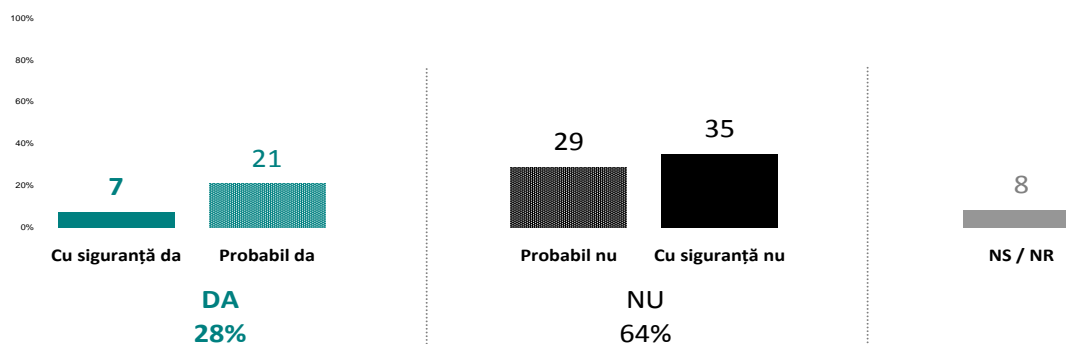
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații privind cum va fi România peste 10 ani, în 2030, din punct de vedere al egalității între femei și bărbați?

Q44. Vor exista mai multe femei în funcții de conducere în viața profesională și în afaceri

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații privind cum va fi România peste 10 ani, în 2030, din punct de vedere al egalității între femei și bărbați?

Q45. Vor dispărea actele de agresiune împotriva femeilor

După cum se vede, românii sunt optimiști, întrucât la toate întrebările prevalează, uneori covârșitor, părerea că situația femeilor se va îmbunătăți. La toate întrebările Q41-Q44 distribuția răspunsurilor este de tip gaussian, ceea ce înseamnă că nu există o tensiune între variantele de răspuns.

Singura întrebare la care răspunsurile sunt preponderent negative a fost formulată ca acord față de afirmația „vor dispărea actele de agresiune împotriva femeilor”. Evident, față de o asemenea formulare, nu putea exista un rezultat pozitiv pe ansamblu. Dacă afirmația ar fi fost: „va scădea numărul actelor de agresiune împotriva femeilor” răspunsurile ar fi fost, probabil, pozitive. Formularea cu „vor dispărea” ne întoarce, însă, la distribuția sesizată la început de 2/3 „pesimiști” și 1/3 „optimiști”, care se menține și în privința perspectivei de viitor.

9. Concluzii

În urma analizei primare a rezultatelor sondajului de opinie RD10, referitoare la egalitatea de gen, se pot trage următoarele concluzii:

- Conceptul de egalitate între femei și bărbați este perceput de majoritatea relativă a respondenților (40%), în mod direct, ca *egalitate de tip juridic*.
- Un procent semnificativ (17%) înțelege acest concept ca o valoare comunitară (normalitate, înțelegere, respect).
- Se pot distinge două grupuri, aproximativ egale (în jur de 10% fiecare), care se identifică cu variantele extreme: „feminism radical” și „antifeminism categoric”.
- Față de conceptul de egalitate între femei și bărbați, există un procentaj uriaș (32% dintre răspunsuri) de NS/NR. Prin urmare, pentru o treime a societății românești, problema egalității dintre femei și bărbați *nu există sau nu e relevantă*, ca temă de dezbatere socială.
- Opinia generală față de existența practică a acestei inegalități se încadrează în raportul 2/3 (inegalitatea este întâlnită) la 1/3 (inegalitatea este rară). Acest raport se păstrează și în ceea ce privește estimarea dispariției în viitor a agresiunilor față de femei (2/3 - agresiunile nu vor dispărea, față de 1/3 - agresiunile vor dispărea).
- În România, *nu există un fundamentalism de gen*. Respondenții văd relațiile de muncă ca un spațiu mixt, egalitar. Din acest punct de vedere, inegalitățile care se manifestă pe domenii sau în anumite situații, chiar dacă sunt acute, sunt remediabile.
- Majoritatea covârșitoare a respondenților *este de acord cu elementele principale ale egalității* (drepturi și responsabilități) între femei și bărbați.
- Inegalitatea dintre femei și bărbați este percepută (și respinsă!) mai curând în manifestările constrângerilor directe și/sau violente. Inegalitățile „soft” (munca suplimentară din gospodărie sau ideea că femeile sunt lipsite de interes pentru pozițiile de conducere) sunt slab percepute.
- Stereotipurile care sunt simultan și roluri de gen (rolul bărbatului, respectiv, al femeii, în familie) și care sunt rezultatul unui lung proces

cultural-istoric *sunt valorizate pozitiv* în mod covârșitor. În consecință, rolurile tradiționale de gen nu sunt considerate o inegalitate.

- Pe de altă parte, stereotipurile funcționale (legate de independența economică, cariera sau accesul la funcții de conducere) sunt respinse de respondenți la fel de categoric.
- Rezultă o *contradicție între* raportarea socială la o *reprezentare ideală cultural-istorică și orientarea pragmatică a vieții moderne*. Din această contradicție, *principalul perdant este instituția familiei*, în sensul că familia tradițională devine, treptat, o imposibilitate practică, iar modernitatea nu oferă, alternativ, o structură suficient de stabilă și de dezirabilă.
- Respondenții *resping categoric toate formele de violență* împotriva femeilor, fiind conștienți că *riscul de a fi agresată este cea mai frecventă manifestare a inegalității dintre bărbați și femei*.
- Percepția asupra inegalității dintre femei și bărbați se evidențiază preponderent în spațiile cu distanțe sociale mici (familie, loc de muncă).
- Respondenții apreciază că, în ultimii zece ani, problema egalității de gen s-a ameliorat, dar au așteptări mult mai mari pentru următorii zece ani.